

1.

Brüssel, 6.11.2019
COM(2019) 565 final

**KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE,**

**milles käsitletakse nõukogu soovitusel (tervist tugevdava kehalise aktiivsuse
sektoritevahelise edendamise kohta) rakendamist**

1. SISSEJUHATUS JA TAUST

2013. aasta novembris vastu võetud nõukogu soovitus tervist tugevdava kehalise aktiivsuse sektoritevahelise edendamise kohta (edaspidi „nõukogu soovitus“)¹ kutsuti komisjoni üles esitama iga kolme aasta järel aruannet soovitus rakendamise ja lisaväärtuse kohta. Esimene eduaruanne, mis hõlmas perioodi 2014–2016, avaldati 2016. aasta detsembris². Käesolev aruanne on järjekorras teine ja hõlmab perioodi 2017–2019.

Sport ja kehaline aktiivsus on kasulikud füüsilisele, vaimsele ja sotsiaalsele tervisele, kuid 2018. aasta Eurobaromeetri eriuuring spordi ja kehalise aktiivsuse kohta³ näitas, et ELis on liiga palju inimesi, kes ei vasta Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO) soovitatavatele kehalise aktiivsuse miinimumtasemetele. Nõukogu soovitus eesmärk on selle probleemiga tegeleda. Spordiga tegelemise ja kehalise aktiivsuse määr erineb olenevalt soost, vanusest, haridustasemest ja sotsiaal-majanduslikust taustast ning ka riigiti, mis viitab sellele, et riiklikud poliitikameetmed ja suunised võivad käitumist mõjutada. Nõukogu soovitus innustatakse ELi liikmesriike töötama kehalise aktiivsuse edendamiseks välja riiklikke strateegiaid ja tegevuskavasid, mis hõlmavad kõiki asjakohaseid valdkondi, mitte üksnes sporti ja tervist. Samuti innustatakse soovitus liikmesriike üksteise ning komisjoniga tihedalt koostööd tegema ning teavet ja häid tavasid korrapäraselt vahetama.

Käesolev ülevaade nõukogu soovitus rakendamisest näitab, et tehtud on edusamme, sealhulgas on vastu võetud mitu uut poliitikameedet, parandatud sektoritevahelist koostööd riigi tasandil ja tagatud tihedam piiriülene koostöö.

2. MEETOD

Nõukogu soovitus lisas on esitatud 23 näitajat (edaspidi „järelevalveraamistik“), mida kasutatakse selleks, et jälgida liikmesriikide edusamme tervist tugevdava kehalise aktiivsuse edendamise poliitika rakendamisel ja hinnata kehalist aktiivsust. Näitaja loetakse rakendatuks, kui liikmesriik on võtnud kasutusele poliitika või programmi, mille täitmist selle näitaja põhjal jälgitakse.

Nõukogu soovitus kutsuti liikmesriike üles määrama tervist tugevdava kehalise aktiivsuse riiklikud kontaktasutused, kes kooskõlastaksid riigi tasandil teabe kogumist järelevalveraamistiku jaoks. Pärast seda, kui võeti vastu esimene eduaruanne nõukogu soovitus kohta, on kontaktasutuste võrgustik kohtunud komisjoni ja WHO toel viis korda⁴. Neid kohtumisi on kasutatud foorumina sektoritevahelise koostöö laiendamiseks, kaasates asjaomase valdkonna muid olulisi sidusrühmi. Kehalise aktiivsuse edendamine eeldab mitut sektorit hõlmavat lähenemisviisi. Kõigi sektorite kooskõlastatud tegevusega välditakse dubleerimist ja ebajärjepidevust. Näiteks 2018. aasta oktoobri kohtumine Luxembourgis korraldati

---

¹ Nõukogu 26. novembri 2013. aasta soovitus tervist tugevdava kehalise aktiivsuse sektoritevahelise edendamise kohta (ELT C 354, 4.12.2013, lk 1).

² COM(2016) 768 final

³ Üksnes kaks viiendikku eurooplastest (40 %) tegeleb kehalise tegevuse või spordiga vähemalt kord nädalas, sealhulgas 7 % teeb seda korrapäraselt (vähemalt viis korda nädalas). Ligi pool vastanutest (46 %) ei tegele kunagi kehalise tegevuse ega spordiga.

⁴ Need kohtumised toimusid 2017. aasta aprillis Toledos, 2017. aasta novembris Zagrebis, 2018. aasta juunis Budapestis, 2018. aasta oktoobris Luxembourgis ja 2019. aasta juunis Brüsselis.

ühiskohtumisenä toitumise ja kehalise aktiivsuse kõrgetasemelise töörühmaga, mis loodi tervishoiupoliitika raames. 2019. aasta juuni kohtumisel Brüsselis osalesid liikmesriikide esindajad toitumise ja kehalise aktiivsuse kõrgetasemelisest töörühmast ja põllumajandusturgude ühise korralduse komiteest (koolikava), mis loodi põllumajanduspoliitika raames.

Alates nõukogu soovitusel jõustumisest on komisjon teinud WHOga koostööd, et toetada liikmesriike ja nende kontaktasutusi programmi „Erasmus+“ kaudu. Käesolevas aruandes on kasutatud riiklike kontaktasutuste kogutud andmeid.

Eduaruanne kajastab ühtlasi WHO-lt⁵ ja nõukogu spordialaselt töörühmalt saadud teavet.

3. WHO EUROOPA TERVISETEABE PORTAAL „EUROPEAN HEALTH INFORMATION GATEWAY“ JA RIIKIDE TEABELEHED TERVIST TUGEVDAVA KEHALISE AKTIIVSUSE KOHTA

Kõik järelevalveraamistiku abil kogutud andmed lisatakse WHO Euroopa tervise teabe portaali „European Health Information Gateway“,⁶ mille WHO võttis kasutusele 2016. aastal, et asendada Euroopa andmebaas toitumise, rasvumise ja kehalise tegevuse kohta. Kõnealune portaal on kõigi 53 WHO Euroopa piirkonna liikmesriigi jaoks käepärane vahend, kuidas saada kätte terviseandmeid, teavet ja ressursse, ning see aitab parandada eurooplaste tervist, kuna täiustatakse poliitika aluseks olevat teavet. See interaktiivne ühtne kontaktpunkt tervise teabe saamiseks võimaldab visualiseerida ja analüüsida andmeid enam kui 3 500 näitaja kohta.

Komisjon tegi WHOga tihedat koostööd, et koondada ELi liikmesriikidelt saadud teave riigipõhistesse kehalise aktiivsuse teabelehtedesse,⁷ mis avaldati 2018. aasta septembris. Teabelehtedel on kokkuvõtlikult kirjeldatud, kuidas ebapiisava kehalise aktiivsuse probleemiga poliitilisel tasandil tegeletakse. Samuti on koostatud temaatilised kehalise aktiivsuse teabelehed, milles keskendutakse tervisele ja haridusele ning esitatakse kokkuvõtlik ülevaade kehalise aktiivsuse edendamise olukorrast neis kahes sektoris ja valik ELi liikmesriikide edulugusid või heade tavade näiteid. Need edukad poliitikameetmed võivad anda innustust uute algatuste väljatöötamiseks ja nende ulatuse laiendamiseks, et edendada kehalist aktiivsust nimetatud sektorites.

4. TERVIST TUGEVDAVA KEHALISE AKTIIVSUSE POLIITIKAMEETMETE VÄLJATÖÖTAMINE JA RAKENDAMINE RIIGI TASANDIL

Kõik 28 ELi liikmesriiki kogusid andmeid 23 näitaja rakendamise kohta riigi tasandil. Kogutud andmed annavad hea ülevaate tervist tugevdava kehalise aktiivsuse edendamisest ELis.

Alates esimese aruande avaldamisest on üldiselt suurenenud nende riikide arv, kus on välja töötatud poliitika ja strateegiad kehalise aktiivsuse edendamiseks elanike seas. Enamik riike

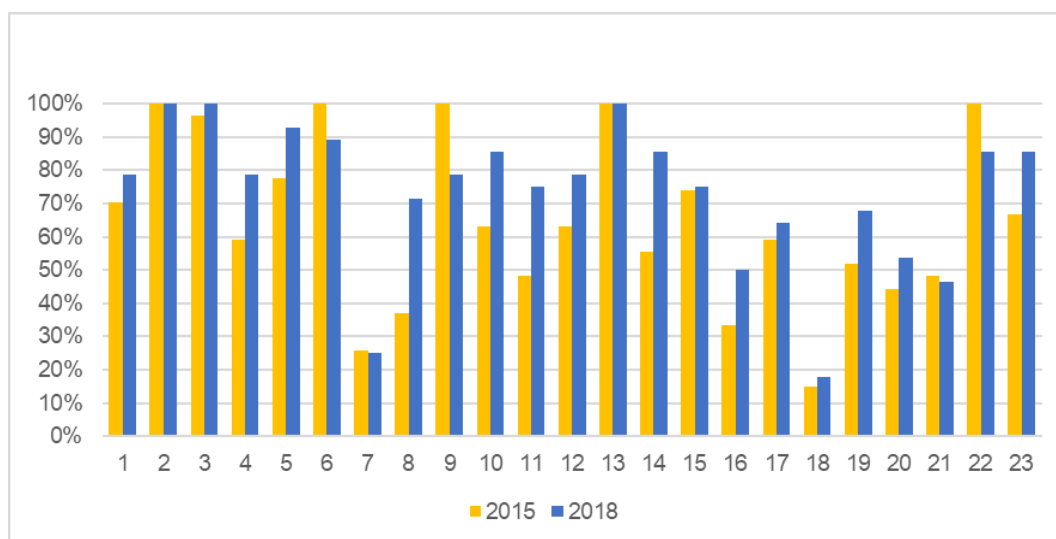
⁵ Vt lõpparuanne WHOga sõlmitud toetuslepingu kohta, mis käsitleb kehalise aktiivsuse edendamist Euroopa Liidus ja mille eesmärk on aidata kaasa WHO üldise eesmärgi täitmisele vähendada ELi liikmesriikides 2025. aastaks ebapiisava kehalise aktiivsuse määra 10 % võrra, toetades nõukogu soovitusel ja WHO kehalist aktiivsust käsitleva Euroopa strateegia (2016–2025) rakendamist: www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0010/414298/PROMPEAU-Technical-report-final_2.pdf

⁶ <https://gateway.euro.who.int/en/themes/obesity-physical-activity-and-nutrition/>

⁷ <http://www.euro.who.int/en/health-topics/disease-prevention/physical-activity/data-and-statistics/physical-activity-fact-sheets>

esitas andmed, mis olid kogutud riiklike kehalise aktiivsuse jälgimise süsteemide abil. See on innustav, sest sellised andmed võimaldavad analüüsida suundumusi ja teha kindlaks tõhusad meetmed ning rohkem tähelepanu vajavad poliitikavaldkonnad ja elanikkonnarühmad. Samuti on innustav see, et on suurenenud nende riikide arv, kus on olemas riiklik koordineerimismehhanism ning tervist tugevdavat kehalist aktiivsust rahastatakse sihtotstarbeliselt mitmes sektoris. See näitab, et üha enam riike kasutab kehalise aktiivsuse edendamiseks terviklikku mitut sektorit hõlmavat lähenemisviisi ja et järjest rohkem tunnustatakse kehalise aktiivsuse olulisust.

2015.–2018. aastal paranesid kokkuvõttes 16 näitajat, neist 11 rohkem kui 20 % (vt joonis 1). 2015. ja 2018. aasta andmete vahetul võrdlemisel tuleb aga olla ettevaatlik, kuna uurimismeetodid olid pisut erinevad, uued kontaktasutused võisid koguda andmeid teisiti ning 2018. aastal osales uuringus rohkem liikmesriike kui 2015. aastal (Kreeka ei osalenud 2015. aasta uuringus). Nende näitajate puhul, mida rakendati 2015. aastal üksnes mõnes riigis (näiteks näitajad nr 7 ja 18, mõlemad suuniste kasutamise kohta), olid tulemused endiselt puudulikud. Soome on ainus riik, kes on terviklikult käsitletud ja rakendanud kõiki 23 järelevalveraamistiku näitajat (vt lisa).

Joonis 1. 23 näitaja rakendamine liikmesriikides.

Allpool on esitatud ülevaade järelevalveraamistiku tulemustest. Üksikasjalikud andmed riikide kohta on esitatud portaalis „European Health Information Gateway“⁸ ja riikide teabelehtedel kehalise aktiivsuse kohta.

22 liikmesriigis on välja antud **riigisisesed soovitused** tervist tugevdava kehalise aktiivsuse kohta. Üheksas neist riikidest põhinesid soovitused üksnes WHO ülemaailmsel soovitustel tervist tugevdava kehalise aktiivsuse kohta, kuid viies riigis kasutati muid soovitusi. Kümme riiki järgisid muid rahvusvahelisi soovitusi või nende kombinatsiooni.

22 riiki teatasid, et neil oli kehalise aktiivsuse edendamiseks olemas **riiklik koordineerimismehhanism**. Mehhanismid varieerusid riikliku mittenakkuslike haiguste tegevuskava kehalise aktiivsuse komponendi kooskõlastamiseks ette nähtud väikestest töörühmadest kõrgetasemeliste ministrite nõukogudeni.

⁸ <https://gateway.euro.who.int/en/themes/obesity-physical-activity-and-nutrition/>

Konkreetsete **rahaliste vahendite eraldamine tervist tugevdava kehalise aktiivsuse edendamiseks** on selge märk sellest, et valitsused ja valitsussektorid võtavad kehalise aktiivsuse edendamise meetmeid. 26 riiki teatasid, et eraldavad tervist tugevdava kehalise aktiivsuse edendamiseks sihtotstarbelisi vahendeid, seejuures suurem osa vahenditest eraldatakse spordi ja tervise valdkonnas.

Kõik riigid teatasid vähemalt ühest **liikumise „Sport kõigile“ raames rakendatud riiklikust meetmest** või kehalise aktiivsuse edendamise tegevuskavast. Kokku teatati 148st liikumise „Sport kõigile“ meetmest või muust riiklikust poliitikameetmest või tegevuskavast tervist tugevdava kehalise aktiivsuse valdkonnas. Riiklike kehalise aktiivsuse poliitikameetmete või tegevuskavade rakendamises osales kõige enam spordisektor.

Seitse riiki teatasid, et kasutati **suuniseid tervise edendamise kohta spordiklubides**. Sellised suunised julgustavad spordiklubisid investeerima tervisega seotud sporditegevusse ning tervise edendamisse seoses sporditegevusega. Veel kümme riiki teatasid samalaadsete programmide, suuniste või raamistike kasutamisest seoses spordiklubide või -alaliitudega.

24 riiki teatasid, et neil olid olemas programmid **kehalise aktiivsuse edendamiseks konkreetsetes rühmades**. 148st teatatud poliitikameetmest ja tegevuskavast, mille eesmärk oli tervist tugevdava kehalise aktiivsuse edendamine, olid 72 suunatud konkreetsetele rühmadele. Enim käsitletud rühmad olid kehva sotsiaal-majandusliku seisundiga inimesed, eakad ja puuetega inimesed. 20 riiki teatasid konkreetsetest poliitikameetmetest, programmide või kuludega seotud stiimulitest, mille eesmärk on parandada sportimisvõimaluste kättesaadavust **sotsiaalselt ebasoodsas olukorras rühmade** jaoks, ning 13 riiki teatasid kogukondlikest programmide, mis on ette nähtud **eakate** kehalise aktiivsuse edendamiseks.

21 riigil oli riiklik programm või kava, et edendada **tervishoiutöötajate pakutavat kehalise aktiivsuse alast nõustamist** (mitu riiki teatasid kohalikest või piirkondlikest kavade või projektidest, mis polnud veel riiklikud). Seitse riiki teatasid, et riiklikust ravikindlustussüsteemist hüvitati nende inimestega seotud kulud, kes tegelesid kehalise aktiivsuse alase nõustamisega või määrasid harjutuste tegemise.

22 riiki teatasid, et tervist tugevdav kehaline aktiivsus oli osa **enam kui üht liiki tervishoiutöötajate õppekavadest**. Kõigis riikides pakuti seda arstidele, kuid 18 riigis pakuti seda ka füsioterapeutidele, 17 riigis õdedele ning 11 riigis muudele tervishoiutöötajatele, nagu toitumisspetsialistid, tegevusterapeutid, kinesioloogid ja proviisorid.

Haridussektoris teatasid kõik liikmesriigid **kehalise kasvatus**e tundide andmisest koolides. Igas riigis antavate tundide arv on esitatud riikide teabelehtedel. 21 riigis on need tunnid kohustuslikud algkoolides ja 20 riigis keskkoolides. 24 riiki andsid teada vähemalt ühest kavast, millega edendati koolides kehalist aktiivsust. Kõige sagemini teatatud kavad (20 riiki) olid pärast koolitunde toimuva tegevuse programmid. 15 riiki teatasid riiklikest aktiivsete vahetundide algatustest ja 14 riigis olid kehtestatud kavad, mis käsitlesid aktiivseid pause koolitundide ajal. 15 riiki teatasid riiklikust programmist aktiivse liiklejana kooliskäimise edendamiseks. 21 riiki andsid teada kehalise kasvatus õpetajate koolitamisest tervist tugevdava kehalise aktiivsuse valdkonnas.

Viis riiki teatasid, et on rakendanud riigi tasandil Euroopa suuniseid **vabal ajal kehalise tegevusega tegelemise** taristu parandamiseks. Teatati mitmest suunistega seotud riiklikust kavast või programmist, mille eesmärk on parandada vabal ajal kehalise tegevusega tegelemise taristut.

15 riiki teatasid, et neil on olemas kava **kehalise aktiivsuse edendamiseks töökohas**, ja 19 riiki teatasid aktiivse liiklejana töölkäimise edendamise kavadest.

23 riiki teatasid pikaajalisest **riiklikust kehalise aktiivsuse edendamise kampaaniast**, mille elluviimiseks kasutati eri meedialiike. 21 riigis kasutati kampaanias rohkem kui üht meedialiiki.

Kokku sisaldas 54 % teatatud poliitikameetmetest ja tegevuskavadest **hindamiskava** (2015. aastal 77 %).

5. KEHALISE AKTIIVSUSE LEVIMUSE MÕÕTMINE

Oluline on täielikult mõista ebapiisava kehalise aktiivsuse ulatuslikkuse põhjuseid, et oleks võimalik suunata ja välja töötada asjakohaseid ja tõhusaid kehalise aktiivsuse poliitikameetmeid, mis suurendaksid osalemist ja vähendaksid tõkkeid. Andmed võimaldavad analüüsida suundumusi ja teha kindlaks tõhusad meetmed ja poliitikavaldkonnad ning rohkem tähelepanu vajavad poliitikavaldkonnad ja elanikkonnarühmad.

26 riiki teatasid vähemalt ühest kehalise aktiivsuse jälgimise süsteemist ühes sektoris (võrreldes 17 riigiga 2015. aastal) ja 24 riiki teatasid ühe süsteemi olemasolust tervishoiusektoris. Riikide elanikkondade kehalise aktiivsuse taset on keeruline võrrelda, kuna kehalise aktiivsuse jälgimiseks kasutatakse eri meetodeid ja vahendeid. Eri uurimisvahendeid kasutades saadud erinevate ja mõnikord vastukäivate andmete avaldamine märgiti 2016. aasta aruandes ära kui lahendamist vajav probleem.

Mitmesuguste uurimisvahendite ja küsimustike tõttu, mida liikmesriikides andmete kogumiseks kasutatakse, on see olukord püsima jäänud. 21 riiki esitasid täiskasvanute kehalise aktiivsuse kohta andmeid, mis põhinesid sõltumatutel riigisisestel uuringutel. Esitati ka ELi uuringutest saadud andmeid (viis riiki saatsid Eurobaromeetri spordi ja kehalise aktiivsuse uuringu andmed ja seitse riiki kasutasid oma riigi kehalise aktiivsuse andmetena Euroopa terviseküsitlusuuringu⁹ tulemusi). Lapsi ja noorukeid puudutavad andmed pärinesid peamiselt riigisisestest uuringutest või kooliealiste laste tervisekäitumist käsitlevast uuringust¹⁰.

Seda arvesse võttes on tervist tugevdava kehalise aktiivsuse kontaktasutuste võrgustiku raames toimuva liikmesriikidevahelise koostöö ning WHO ja liikmesriikide vahelise koostöö tulemusel loodud programmist „Erasmus+“ rahastatav projekt EUPASMOS (*European Union Physical Activity and Sport Monitoring System* – Euroopa Liidu kehalise aktiivsuse ja spordi jälgimise süsteem),¹¹ milles osalevad 20 ELi liikmesriiki. Projekti eesmärk on luua harmoneeritud süsteem spordi ja kehalise aktiivsuse jälgimiseks, töötades selleks välja lõimitud ja ühise metodoloogilise protsessi, mille abil saadakse võrreldavaid, kehtivaid ja usaldusväärseid andmeid kehalise aktiivsuse ja spordiga tegelemise kohta ELi liikmesriikides. Projekti raames esitatakse andmed ja kinnitatud metodika 2020. aasta keskpaigaks. Samuti esitatakse soovitusel Euroopa terviseküsitlusuuringu laiendamiseks, sest praegu hõlmab uuring väga väikest osa kehalise aktiivsuse kohta.

⁹ http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:European_health_interview_survey_%28EHIS%29

¹⁰ <http://www.hbsc.org/>

¹¹ <https://eupasmos.com/>

6. STATISTIKA KEHALISE AKTIIVSUSE KOHTA EUROOPAS

Nõukogu kutsus komisjoni oma soovitusel üles uurima võimalust koostada statistikat Euroopa kehalise aktiivsuse kohta, võttes aluseks järelevalveraamistiku abil kogutud andmed.

Kehalist aktiivsust käsitlevaid andmeid kogutakse ELi uuringute (peamiselt Euroopa terviseküsitlusuuringu) abil ning need on kättesaadavad Eurostati veebisaidil andmebaasi Eurobase tervise- ja spordijaotistes. 2018. aastal avaldas Eurostat teabelehe spordistatistika kohta,¹² sealhulgas kehalist aktiivsust käsitlevad andmed, mis koguti Euroopa terviseküsitlusuuringu 2014. aasta etapis. 2017. aasta sissetulekuid ja elamistingimusi käsitleva ELi statistika¹³ tervisemoodul hõlmas samuti mõnda kehalise aktiivsuse valdkonna muutujat.

Järelevalveraamistiku kontekstis kasutasid ainult seitse liikmesriiki kehalise aktiivsuse teatamiseks Euroopa terviseküsitlusuuringu andmeid. Euroopa terviseküsitlusuuringu lõimimine olemasolevate riiklike ja piirkondlike uuringutega on endiselt keeruline uuringute eri prioriteetide tõttu ning uuringute koostamise, kinnitamise ja rakendamise eest vastutavate eri organisatsioonide tõttu, eelkõige riikides, kus kehalist aktiivsust ja spordiga tegelemist tõhusalt jälgitakse. Rahvatervise statistika kohta kehtiva raammääruse¹⁴ kohaselt ilmub Euroopa terviseküsitlusuuringu kolmas väljaanne 2019. aastal. Järgmised uuringud tehakse tulevase Euroopa integreeritud sotsiaalstatistika määruse¹⁵ kohaselt. Eurostat, muud komisjoni talitused ja liikmesriigid teevad koostööd, et uurimisvahendites kokku leppida ja neid asjakohasel juhul täiustada.

7. LIIKMESRIIKIDE OMAVAHELINE KOOSTÖÖ JA KOMISJONIGA TEHTAV KOOSTÖÖ TERVIST TUGEVDAVA KEHALISE AKTIIVSUSE VALDKONNAS

Nõukogu soovitusel julgustatakse liikmesriike tegema omavahel ja komisjoniga tihedat koostööd tervist tugevdava kehalise aktiivsuse edendamiseks, osaledes regulaarses teabevahetuses ja parimate tavade jagamises. Komisjonil paluti teabevahetust hõlbustada ja liikmesriike toetada.

Riiklike kontaktasutuste võrgustik on teinud võimalikuks kasuliku heade tavade vahetamise ja soodustanud ELi koostööd. Esitlused tervist tugevdavat kehalist aktiivsust edendavate heade tavade kohta lisati süstemaatiliselt kohtumiste päevakordadesse, et aidata kaasa kogemuste vahetamisele. Samuti lisati head tavad tervist ja haridust käsitlevatesse temaatilistesse teabelehtedesse (vt punkt 3 eespool).

Komisjon toetas WHOd tehnilise abi andmisel üksikutele riikidele, et aidata neil välja töötada tõendus põhised kehalise aktiivsuse suunised, soovitusel ja tegevuskavad kehalist aktiivsust käsitlevate poliitikameetmete võtmiseks eri sektorites. Kehalise aktiivsuse suunised töötati välja ühe riigi jaoks. Peale selle koostati kaks väljaannet, mille eesmärk oli aidata riikidel töötada välja kehalise aktiivsuse suunised või neid laiendada¹⁶.

¹² <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-catalogues/-/KS-07-17-123>

¹³ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/microdata/european-union-statistics-on-income-and-living-conditions>

¹⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2008. aasta määrus (EÜ) nr 1338/2008 rahvatervist ning töötervishoidu ja tööohutust käsitleva ühenduse statistika kohta (ELT L 354, 31.12.2008, lk 70).

¹⁵ COM(2016) 551

¹⁶ Aruande koostamise ajal veel avaldamata.

2017.–2019. aastal kaasrahastas EL ühtlasi programmi „Erasmus+“ spordipeatüki alusel kokku 33 koostööpartnerlust ja kaheksat mittetulunduslikku Euroopa spordiüritust, mille eesmärk oli innustada inimesi tegelema spordi ja kehalise tegevusega. Need projektid hõlmasid mitmesuguseid sidusrühmi ELi kõigi 28 liikmesriigi kõrgkoolidest, avaliku sektori asutustest, vabaihendustest ja spordiklubidest. See võimaldas teavitada inimesi kogu ELis nende kohalikus keskkonnas ning pöörata tähelepanu mitmesugustele elanikkonnarühmadele, sealhulgas lastele, eakatele ja puuetega inimestele. 2017. aasta detsembris korraldas komisjon klastrikohtumise spordiga tegelemise ja kehalise aktiivsuse edendamiseks,¹⁷ tuues kokku kõik asjaomased projektid, mida EL oli 2014.–2016. aastal koos muude asjakohaste sidusrühmadega kaasrahastanud, et teha kindlaks poliitika seisukohast olulised tulemused ja nende võimalik kasutamine pärast projektide lõppu.

ELi teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammi „Horisont 2020“ kaudu toetab komisjon ühise kavandamise algatust „Tervislik toitumisviis täisväärtuslikuks eluks“ (2016–2021)¹⁸. See algatus hõlmab 26 riiki nii Euroopast kui ka väljastpoolt Euroopat ning selle eesmärk on kooskõlastada teadusuuringute ja innovatsiooni strateegiaid ning rahastada uusi teadusuuringuid toitumise, kehalise aktiivsuse ja tervise vahelise seose kohta ning elustiilist tingitud mittenakkuslike haiguste ennetamise ja nende tekke minimeerimise kohta. Üle 85 miljoni euro suurusest eelarvest on juba rahastatud enam kui 50 projekti, näiteks toitumise ja kehalise aktiivsuse tegurite (DEDIPAC) teadmuskeskust,¹⁹ mis ühendab enam kui 300 teadlast 13 riigist.

Liikmesriigid ja komisjon töötavad koos ka Euroopa spordinädala raames, mille eesmärk on suurendada teadlikkust spordi ja kehalise aktiivsuse kasulikkusest, olenemata vanusest, taustast ja füüsilisest vormist. 2018. aastal toimus kõigis programmi „Erasmus+“ riikides Euroopa spordinädal ning seda laiendati idapartnerluse ja Lääne-Balkani piirkonda. Kõigis osalevates piirkondades ja partnerorganisatsioonides korraldati üle 48 000 ürituse.

Peale selle tegid hariduse, kultuuri, noorte ja spordi volinik Tibor Navracsics, tervishoiu ja toiduohutuse volinik Vytenis Andriukaitis ning põllumajanduse ja maaelu arengu volinik Phil Hogan 2017. aasta septembris Tartus üleskutse tervislike eluviiside järgimiseks, et edendada Euroopas tervislikke eluviise, eelkõige laste seas. Kaks aastat hiljem näitavad esimesed tulemused, et võrreldes üleskutse tegemise ajaga kasutab komisjon rohkem rahalisi vahendeid, suurendab rohkem teadlikkust ja kogub rohkem uusi teadmisi, et võidelda ebatervisliku toitumise ja ebapiisava kehalise aktiivsuse vastu.

Samuti on komisjon võtnud ülesandeks abistada kohalikke ja piirkondlikke ametiasutusi spordi ja tervisliku elustiili edendamisel, sest nemad on kodanikele kõige lähemal. Näiteks käivitas komisjon 2018. aastal algatuse SHARE (SportHub: Alliance for regional development in Europe),²⁰ et rõhutada spordi rolli regionaalarengus.

8. HINNANG NÕUKOGU SOOVITUSE LISAVÄÄRTUSE KOHTA

Nõukogu soovitus annab liikmesriikidele tõuke, et tegeleda vähese kehalise aktiivsusega avaliku poliitika abil. Kõigist liikmesriikide teatatud 148st poliitikameetmest ja tegevuskavast kõikides sektorites, kus tervist tugevdava kehalise aktiivsuse edendamine on asjakohane (esimesel

¹⁷ https://eacea.ec.europa.eu/sites/eacea-site/files/brochureclustermeetingsport_2018_03.pdf

¹⁸ <https://www.healthydietforhealthylife.eu/>

¹⁹ <https://www.wur.nl/en/project/dedipac.htm>

²⁰ https://ec.europa.eu/sport/policy/economy/share_en

aruandeperioodil teatati 152st), võeti pärast nõukogu 2013. aasta novembri soovitusel vastuvõtmist vastu 89. WHO Euroopa piirkonna kehalise aktiivsuse strateegia 2016–2025 tugevdab veelgi ELi liikmesriikide soovi tegutseda.

Tervist tugevdava kehalise aktiivsuse kontaktasutuste võrgustiku ülalpidamine ja tugevdamine on üks nõukogu soovitusel põhielemente. ELi liikmesriikide esindajad kohtuvad korrapäraselt, et arutada uusi suundumusi, kättesaadavaid tõendeid ja viimaseid muutusi tervist tugevdava kehalise aktiivsuse valdkonnas ning saada sellekohast teavet. See võimaldab neil olla hästi kursis sellega, kuidas tervist tugevdavat kehalist aktiivsust oma riigis edendada ja selle tähtsust rõhutada. Lisaks sellele, et kontaktasutuste võrgustik on kasulik heade tavade vahetamiseks (ka väljaspool kohtumiste struktureeritud raamistikku), annavad andmed, mida kontaktasutused järelevalveraamistiku abil koguvad, ajakohase ülevaate tervist tugevdava kehalise aktiivsusega seotud poliitika ja meetmete rakendamise kohta ELis.

Riigi tasandi poliitikameetmete ja tegevuskavade mõju ja tulemuslikkuse hindamisel on äärmiselt oluline kasutada hindamiskavu. Sellele vaatamata sisaldasid 148st teatatud poliitikameetmest ja tegevuskavast hindamiskava üksnes 80. Samuti ei esitatud süstemaatilist teavet selle kohta, kas need hindamised tegelikult ellu viidi. Seda tuleks käsitleda järgmises järelevalvevoorus.

Üldiselt oli kontaktasutuste panus järelevalveraamistikku väga hea. Tulevaste andmekogumisvoorude tarbeks on võimalik uurimisvahendit veelgi täiustada, et vähendada tõlgendamisruumi, lihtsustada riikide andmete võrdlust ja vältida olukordi, kus kontaktasutuse muutumine riigis toob kaasa aruandemeetodite vahelised erinevused.

Nõukogu soovitusel kontekstis WHO Euroopa Regionaalbürooga tehtav struktureeritud koostöö on osutunud vastastikku kasulikuks ja selle raames on ühiselt teavet levitatud ning täiendatud WHO Euroopa tervisetabe portaali „European Health Information Gateway“. Eelkõige leidsid kontaktasutused, et komisjoni ja WHO Euroopa piirkondliku büroo toetus on olnud kasulik.

Komisjon sai positiivset tagasisidet nõukogu spordialaselt töörühmalt, kus peeti riikide teabelehti kehalise aktiivsuse kohta kasulikuks või väga kasulikuks. Seejuures kõige väärtuslikum osa oli töö, mida eri sektorid tegid ühiselt riigi tasandil. Ka kontaktasutuste kohtumisi peetakse väga kasulikuks sektori- ja piiriülese koostöö parandamiseks ja arutelu süvendamiseks. Teemaatilisi teabelehti hariduse ja tervise kohta peeti kasulikuks või väga kasulikuks ning neid tuleks ka edaspidi välja anda; seejuures võib koostada samalaadseid teabelehti muude sektorite kohta, nagu transport, linnaplaneerimine, kehaline aktiivsus töökohas, sotsiaalkindlustus (eakad) või turism. Korraldada võiks teemaatilisi koosolekuid, näiteks linnaplaneerimise ja kehalise aktiivsuse valdkonnas.

9. KOKKUVÕTE

Käesolev nõukogu soovitusel rakendamise läbivaatamine, mis hõlmab aastaid 2017–2019, on toonud esile positiivseid muutusi. Vastu on võetud mitu uut poliitikameedet. Suurimaid edusamme tehti riikides, kus on riiklikud programmid tervishoiutöötajate pakutava kehalise aktiivsuse alase nõustamise ja nende määratavate harjutuste kohta ning kus on riiklikud kavad, mis käsitlevad kehalist aktiivsust koolis ja aktiivse liiklejana kooliskäimist. Samuti teatas rohkem riike programmide, mille eesmärk on suurendada vaba aja veetmise võimalusi või sportimisvõimalusi sotsiaalselt ebasoodsas olukorras rühmade jaoks, mis viitab sellele, et kehalise aktiivsuse võimaluste ebavõrdsust tunnustatakse rohkem. *Komisjon innustab ELi*

liikmesriike võtma oma riiklikes programmides veel rohkem arvesse lapsi ja noori ning esitama korrapäraselt teavet oma jõupingutuste kohta.

Sektoritevahelist koostööd on riigi tasandil veel enam parandatud ning kontaktasutustest on moodustunud tugev ja kasulik piiriülese koostöö võrgustik. *Komisjon innustab ELi liikmesriike jätkama heade tavade jagamist ja koostöö tegemist asjakohaste algatuste raames.*

Elanikkonna kehalise aktiivsuse kohta kogutud teave näitab, et aktiivsus on endiselt liiga väike. Kuna poliitika kujundamisel on äärmiselt oluline usaldusväärsete andmete kättesaadavus, peetakse eri uurimisvahendeid kasutades saadud vastukäivate andmete avaldamist endiselt lahendamist vajavaks probleemiks. *Komisjon väljendab heameelt ELi liikmesriikide jõupingutuste üle tervist tugevdava kehalise aktiivsuse jälgimise parandamisel ja märgib, et sellega tuleb jätkata.*

Alates nõukogu soovitus rakendamise alustamisest on täheldatud üldisi edusamme tervist tugevdava kehalise aktiivsuse edendamisel ja jälgimisel ELi liikmesriikides, kuid kasuks tuleb jätkuv toetus. *Komisjon jätkab WHOga koostööd, et toetada ELi liikmesriike seoses näitajate väljatöötamisega, andmekogumismeetoditega, heade tavade levitamise ja vahetamisega, suutlikkuse suurendamise vahenditega ja poliitika väljatöötamisega.*

Komisjon esitab järgmise aruande nõukogu soovitus rakendamise kohta kolme aasta jooksul. Enne selle ülesande täitmist korraldab ta järelevalveraamistikus uue andmete kogumise vooru ning avaldab kolmandat korda riikide kehalise aktiivsuse teabelehed, millega võivad kaasas olla temaatilised sektoripõhised teabelehed.

Vajadust nõukogu soovitus ajakohastada, eelkõige selleks, et parandada järelevalveraamistikku ja näitajaid, võidakse hinnata osana järgmisest aruandest.

Lisa. 23 näitaja rakendamine liikmesriikides

Riik	Näitaja																							Riigis kokku
	Näitaja01	Näitaja02	Näitaja03	Näitaja04	Näitaja05	Näitaja06	Näitaja07	Näitaja08	Näitaja09	Näitaja10	Näitaja11	Näitaja12	Näitaja13	Näitaja14	Näitaja15	Näitaja16	Näitaja17	Näitaja18	Näitaja19	Näitaja20	Näitaja21	Näitaja22	Näitaja23	
Austria	1	1	1	0	0	1	0	0	1	0	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	1	1	1	16
Belgia	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	21
Bulgaaria	0	1	1	0	1	1	1	0	1	0	0	1	1	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0	11
Horvaatia	0	1	1	0	1	1	0	0	1	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	9
Küpros	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	6
Tšehhi	0	1	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	1	1	0	0	1	1	0	1	1	16
Taani	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1	18
Eesti	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	0	1	1	0	1	0	1	1	0	0	1	1	1	16
Soome	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	23
Prantsusmaa	1	1	1	1	1	1	0	0	1	0	1	1	1	0	0	0	1	0	1	0	0	1	1	14
Saksamaa	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1	21
Ungari	1	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	20
Iirimaa	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	19
Itaalia	1	1	1	0	0	1	1	1	1	0	0	0	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	1	12
Läti	1	1	1	0	1	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	1	14
Leedu	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	13
Luksemburg	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	0	0	1	1	0	0	1	0	1	0	1	0	1	15
Malta	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	0	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	15
Madalmaad	1	1	1	0	1	1	0	1	1	0	1	1	0	1	0	0	1	0	1	1	0	1	0	14
Poola	0	1	1	0	1	1	0	0	1	1	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	1	12
Portugal	0	1	1	1	1	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	8
Rumeenia	0	1	1	1	0	1	0	0	1	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	10
Slovakkia	0	1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	0	9
Sloveenia	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	1	1	1	20
Hispaania	1	1	1	1	0	1	0	0	1	1	0	1	1	0	1	1	0	0	1	1	1	1	1	16
Rootsi	1	1	1	0	1	1	0	0	1	1	0	1	0	1	0	1	0	0	1	0	1	0	1	13
Ühendkuningriik	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	21
Kokku	19	27	26	16	21	27	7	10	27	17	13	17	27	15	20	9	16	4	14	12	13	27	18	

Joonis 2. 2015

Riik	Näitaja																							Riigis kokku	
	Näitaja01	Näitaja02	Näitaja03	Näitaja04	Näitaja05	Näitaja06	Näitaja07	Näitaja08	Näitaja09	Näitaja10	Näitaja11	Näitaja12	Näitaja13	Näitaja14	Näitaja15	Näitaja16	Näitaja17	Näitaja18	Näitaja19	Näitaja20	Näitaja21	Näitaja22	Näitaja23		
Austria	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	20
Belgia	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	21
Bulgaaria	0	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	15
Horvaatia	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	1	1	0	1	0	0	0	1	1	0	0	1	17
Küpros	0	1	1	1	1	1	0	0	1	0	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0	1	13
Tšehhi	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	21
Taani	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	0	1	1	19
Eesti	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	20
Soome	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	23
Prantsusmaa	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	0	1	0	0	1	1	1	18
Saksamaa	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1	19
Kreeka	1	1	1	0	0	1	0	1	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	12
Ungari	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	0	1	1	0	1	0	0	1	0	1	1	1	1	16
Iirimaa	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	22
Itaalia	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	0	1	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	1	15
Läti	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	1	0	15
Leedu	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	0	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	15
Luksemburg	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	0	0	1	1	0	1	1	0	1	0	1	0	1	1	15
Malta	0	1	1	1	1	1	0	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	1	1	15
Madalmaad	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	0	0	1	0	0	0	1	0	1	1	0	1	0	1	13
Poola	0	1	1	0	1	1	0	0	1	0	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	1	11
Portugal	0	1	1	1	1	1	0	1	1	1	0	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	1	1	15
Rumeenia	0	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	1	1	17
Slovakkia	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0	1	0	1	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	1	11
Sloveenia	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	1	0	1	1	18
Hispaania	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0	0	1	1	1	1	1	19
Rootsi	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	22
Ühendkuningriik	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	21
Kokku	22	28	28	22	26	28	6	20	25	24	21	22	28	24	21	16	18	5	17	15	14	24	24		

Joonis 3. 2018